

MAX MIKKEL

och de döda fåglarna

OLOV SVEDELID

SAGA
EGMONT

MAX MIKKEL

och de döda fåglarna

OLOV SVEDELID

Olov Svedelid

Max Mikkel och de döda fåglarna

SAGA Egmont

Max Mikkel och de döda fåglarna

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 2004, 2020 Olov Svedelid och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726411911

1. E-boksutgåva, 2020

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

1

Det var något egendomligt med den gamla brunnen på inre slottsgården. Max satt på en av de inhuggna sittplatserna i den tjocka stenväggen i hans rum och stirrade stint mot brunnen som liknade ett litet tempel med pelare och vinkeltak. På toppen låg en delfin med stjärten i vädret och det var där som det var konstigt.

I början av oktober kom skymningen tidigt och löste upp även välkända konturer. Delfinen syntes vilja lämna sin stenkropp och simma vidare, verka ruska på sin smidiga kropp. Ruska på? Eller var det ruska av? På kroppen låg något vitartat med lite gult i som inte gick att fokusera. Max studerade saken i sin kikare men fick ingen förklaring och enligt honom fick ingenting främmande finnas på hans älskade Kalmar slott.

Han tog på jackan och gympaskorna och stack ficklampan i en ficka och gick genom föräldrarnas rum. Pappa Manne stod vid spisen och andades in kryddiga dofter från en gryta medan mamma Märta ställde fram tallrikar.

- Strax mat, Max.

- Kommer strax. Det är nåt konstigt med delfinen på brunnen.

- Det är mycket som är konstigt. Eller också kan det vara tvärtom. Är det inte så, Manne?

- Saffran! Jag säger bara saffran. Ingenting doftar så gott som saffran.

- Synd att vi inte hade det hemma då.

- Någonstans i Kalmar lagar säkert flera familjer rätter med saffran. Om man drar in andan tillräckligt mycket får man ta del av deras saffran. Tjuvdoftad saffran luktar bäst. Det vore konstigt om det inte var konstigt ibland för så konstigt kan livet vara. Fast med saffran i en gryta är det inte konstigare än utan.

Max gick ut på Lilla Kyrktrappan och tog trappstegen ner till gården och fram mot brunnen. Det var sju och en halv meter ner till vattennivån men saffran hade ingen betydelse eftersom det var länge sedan dricksvattnet hämtats ur brunnen. Vigt klättrade han upp på kanten och klängde upp på överbyggnaden, tände ficklampan och riktade strålen mot delfinen.

Först kunde han inte uppfatta vad det vitgrått fluffiga kunde bestå av som låg på stendjuret men så såg han vad det var. En fågel! En fiskmås som livlös vilade sin slappa, mjuka kropp mot det hårda underlaget. Den gula näbben var halvöppen och de svarta knappögonen såg på honom med död blick.

Men det märkliga, det lite skrämmande, var att halsen var vriden två hela varv som en korkskruv. Max rörde inte måsen eftersom man bör ha handskar på sig när man tar i vilda och döda djur utan klättrade ner igen. Fundersamt gick han in igen, tog av sig ytterkläderna, tvättade händerna och satte sig vid det enkla matbordet med dess lika enkla stolar som kom från olika möblemang. Manne la upp köttsoipan på hans tallrik.

- Njut av saffransdoften, Max.

- Men vi hade ju ingen saffran?

- Vad spelar sånt för roll? Vill man att soipan ska dofta saffran så gör den det.

- Absolut, instämde Märta. Fast det kan förstås vara åt andra hållet också. Om det är kanel man tänker på när man borde tänka på saffran.

Max brydde sig inte om att kommentera detta. Föräldrarna var som de var och det var sällan han fick ett rakt besked av dem. Ett samtal med dem var som att åka tåg med gammalt lok, orden skumpade fram, tog stickspår som ledde till överraskande och okända trakter och kunde spåra ur alldeles.

- Ni vet brunnen utanför som har en delfin på toppen. En död mås låg ovanpå den.

- Sällsamma djur, delfiner, menade Manne och slickade läpparna rena från soppa. Dom kan prata sägs det. Sa den något? Måsen?

- Manne, den var ju död!

- Synd. Hade den levt kunde den ha talat om varför den dog. Jag tror att jag blev serverad delfin en gång. I Kungsbacka på Citygrillen.

- Det har du berättat om, sa Märta. Fast det var i Söderhamn på Husmorsskolan.

- Nej nej, det var i Öregrund på Larssons matsalar.

- Förresten var det gös och inte delfin.

- Var det inte torsk?

- Kan ha varit kummel också i dillsås.

- Dillsås fick jag faktiskt i Kungsbacka. Om det inte var korintsås i Ödeshög.

Innan de irrade bort sig mer bland såser och platser försökte Max återföra samtalet till brunnen.

- Den döda måsen hade nacken vriden runt i två varv. Det såg... onaturligt ut. Vad tror ni att det kom sig av?

Manne tyckte den egna soppan var utsökt och serverade sig frikostigt en ny, full skål och fyllde också på Märta och båda smackade i förväg med läpparna.

- Måsar med dubbelvriden hals ser onaturliga ut, sa Märta. Det är bekant för alla. Det sa alltid min mamma. "Stå inte och vrid halsen dubbel som en fiskmås. Det klär dig inte. Du ser inte naturlig ut."

Manne nickade bekräftande.

- Din morsa var duktig på vridna fiskmåsar. Det berömmet vill jag ge henne. Fast får i kål och ärtsoppa kunde hon inte laga.

- Det var fläskpannkaka som hon inte var så bra på. Eller om det var moster Lotten?

- Men den döda måsen med dubbelvriden hals. Det måste ju ha en orsak? envisades Max.

Manne slog ut med den lediga armen i en vittomfattande gest med fladdrande hand som kunde betyda fåglars flykt i luften.

- Mörka kvällar nu. Hela slottet är ju täckt av byggställningar eftersom taken måste göras vid. Måsarna ser tinnarna och tornen men missar ställningarna. Pang i skallen och måsen singlar ner och gör delfinen sällskap. Hård smäll och halsen förvrids. Sånt händer nog varje dag. Tommy tar hand om fågeln.

Tommy var uppsyningsmannen på slottet och följaktligen Max gode vän. Max tackade för maten och gick in i det innersta rummet som var hans. Istället för dörr hängde ett tjockt draperi men det dög bra åt honom. Ingen var intresserad av teve så det var alltid lugnt och skönt i huset - ingen behövde lyssna till såpoperornas hysteriska skrikande. Från rummet kunde han komma direkt in i Kalmar slott genom en spiraltrappa till Gröna salen som en gång var en av praktsalarna. Max kunde uppfatta rester av den forna storheten och skönheten, och proportionerna var harmoniska. Därifrån gick han in i den öde Slottskyrkan och den användes ännu som kyrka vid till exempel bröllop eller som konsertlokal.

Han visste att han inte var ensam. Runt om honom fanns hans vänner som bara han kunde se och höra. Han hade fått gåvan att träffa de personer på slottet som bott eller befunnit sig där genom århundradena om han blundade

och önskade sig in i Tillståndet. Kanske hade han fått gåvan eftersom han var född på slottet på julafton eller möjligen juldagen, föräldrarna var lite osäkra men omkring den tiden och närmare behövde han inte veta fast julaftonen var den dag han uppgav som födelsedag. De som hörde det svämmade över av medlidande. "Stackars arme pojke! Födelsedag på julafton! Vilket elände. En enda dag för presenter!" De tycktes tro att han brydde sig om presenter, men för familjen Mikkel var sådana oviktiga. Han fick det han behövde ha och ibland vad han önskade men det var inga dyra prylar. Manne var extra vaktmästare och Märta städade på halvtid och deras löner tillät inga överdåd.

Nu blundade han och hörde strax det välkända mumlet från personerna som trädde fram ur skuggorna, i första hand Sveriges regenter från de tider då det var de som bestämde i allt utan att fråga andra om lov. Stökiga och bråkiga och fåfänga och retliga men ibland med gott humör och de hade visat sig hjälpsamma mot honom. Några fortsatte ett gräl som aldrig tog slut och de som bråkade var förstås Erik den fjortonde och hans bror Johan den tredje och de tog vid precis där de slutat innan de gått in i sin skuggvärld.

-... och mig lät du sitta fången på Åbo fästning, gapade kung Erik och hytte med näven. Jag och min stackars hustru som inget ont gjort...

- Men det hade du gjort i övermått. Slösat bort landets förmögenhet och dessutom var du inte klok!

- Säg om det där om du törs ditt katolska ärkesvin!

- Du var inte klok, du var inte klok, du var inte klok.

Vågade jag inte, va? Var hade du gömt pengarna, va? När jag äntligen fick makten var skattkammaren tommare än ditt urblåsta huvud och jag lät gräva upp markerna runt slottet för ingen kunde tro att ens du kunnat göra av med medlen från en fullproppad skattkammare.

- Hå hå! Sânt ska man behöva höra från en påveslickare. I Europa såg man svenskarna över axeln och kallade oss kreatur. Min stora uppgift blev att skapa respekt för vårt land.

- Du var inte klok, det är bara så.

Deras far den gamle Gustav Vasa tjöt ursinnigt:

- När Max äntligen låter oss komma fram mal ni som gistna kvarnar. Håll era feta trutar så att mina öron kan få ro att lyssna till annat än era magsura läten.

Ännu så långt efter sin död hade Gustav Vasa tillräckligt med pondus för att få de två sönerna att tiga men de kastade mördande ögonkast mot varandra. Max var också en smula led på deras ständiga utfall men de var ju som de var. Den tredje brodern var den kärve Karl den nionde, en man med mörk uppsyn och vresigt sätt men den av de tre sönerna som Max tyckte bäst om.

- Ska vi spilla dyrbar tid på att skära halsarna av varandra? Vad önskar du av oss, Max?

För en gångs skull hade också den fjärde brodern hertig Magnus visat sig och han var en bräcklig man med ett så ljust leende att man kunde ana att det kom från en själ som inte var riktigt frisk. Han talade med tunn stämma, nästan flickaktig:

- Om kärlek vet ni inget. Den underbara kärlek som jag fick uppleva. Varje dag stod jag vid mina fönster på de slott som var tilldelade mig och betraktade havsfrun som vinkade till mig med armar vita som snö bland Vätterns böljor. Hon önskade mig till make och jag hoppade ut efter henne men slog tyvärr i marken innan jag kunde nå den ljuvliga varelsen.

- Du borde ha slagit ihjäl dig, muttrade kung Erik.

- O nej, havsfrun sträckte ut sina armar över landbiten och tog mjukt emot mig som om jag varit en liten fågel. Å, denna underbara kärlek! Och älvjungfrun som också

älskade mig där hon dansade på ängarna bara för att behaga mig.

Gustav Vasa slog ut med armarna och gjorde en grimas över smärtan när reumatismen satte åt honom.

- Nåja, du var i alla fall ofarlig för landet och gjorde ingen förnär. Vad är ditt ärende, Max Mikkel?

Max brukade låta dem rasa av sig innan han kom in på det som var väsentligheter för honom.

- Hertig Magnus liknade sig vid en liten fågel. Nyss hittade jag en död mås liggande på delfinen på toppen av brunnen på innergården. Har ni märkt något av den?

Hela skaran av skuggestalter sorlade besviket. En död fågel, var det något att komma med? Karl den tolfte trampade på stället med sina väldiga kragstövlar och sporrarna slog mot stengolvet men bara Max av de levande kunde höra ljudet.

- Dunder och granater! utbrast han hetsigt. När jag utkämpade mina slag i Ryssland dog tusentals fåglar av krutröken och regnade över oss. Mina tappra krigare...

- Äh! stötte Gustav den andre Adolf fram, du misskötte din armé så att soldaterna måste äta grus och sten för att försöka överleva dina så kallade fälttåg.

- Kanoner och musköter, ditt feta åbäke, jag är den stora hjälten i svensk historia och inte du din överjästa pösmunk!

- En hjälte som flyr med krigskassan över den ryska floden med svansen mellan benen när fienden närmar sig. Och sen stannade du hos turkarna och levde kräsligt.

- Anfäkta, var är min sabel? Jag ska lära fläskberget vad det kostar att förolämpa en dyrkad konung!

- Du klädde dig till och med i turkiska byxor för att behaga sultanen. Utsvängda byxor som knöts ihop vid anklarna. Du såg ut som om du rymt från en cirkus.

- Vem har gömt min sabel? Jag ska skära flera skålpund fläsk av honom!

- Pajasen Karl, clownernas konung, ha ha ha...

Ibland kom alla men ibland bara några när Max försatte sig i Tillståndet och denna gång var det bara trätobröderna som uppenbarat sig. Det berodde på hur mycket han ansträngde sig och denna dag hade det inte varit så märkvärdigt. Han var osäker på hur de hade det när de inte var framdrömda och ville inte fråga, var och en hade rätt till sina egna hemligheter, men på något vis var de medvetna om vad som hänt efter deras död och hände i samtiden genom de samtal som alla besökare höll på slottet och vad guiderna berättade.

Ibland kunde de förmås ta i saker och flytta dem men det tog på deras krafter så mycket att de långt efteråt var för utmattade för att kunna visa sig. Alla var personligheter men ändå skuggor ur ett förflutet, de var utan fast kropp och bestod av luft men trots det klädda som de varit och ur deras tomma bröst kom ibland en röst som dånade likt åskans muller enbart för Max öron.

- Har ni observerat något konstigt på slottet? frågade han.

De funderade en stund.

- Kanske pajaskungens randiga, turkiska byxor? föreslog Gustav den andre Adolf giftigt.

- Åh, om jag bara hittade min sabel!

- Vad då för konstigheter? frågade gamle kung Gustav Vasa, och tryckte med en lidande min den flata handen mot den rödskäggiga kinden.

Under sin levnad hade han ständigt lidit av tandvärk och den hade varit så svår att han fortfarande måste försöka lindra smärtan. När han gapade skymtade Max hans svartruttna tandbetar, på femtonhundratalet fanns ju ingen tandläkare, bara smeden som drog ut de tänder som gjorde ont med en hovtång.

- Det var den här döda måsen. Halsen var vriden två varv. Manne, min pappa, menade att måsen flugit in i en byggnadsställning men det tror inte jag. Ingen fågel får halsen som en korkskruv på det viset. Jag tror att det är en människa som har dödat måsen på ett så ruskigt vis.

De gamla kungarnas minspel utvisade att de inte tyckte det var något ruskigt med att döda en mås genom att vrida om nacken på den flera varv men de var födda i tider då ingen hade särskilda känslor för djur. Den ende som tycktes förstå honom var hertig Magnus och han levde och var död i sin egen värld.

- Min underbara havsfru skulle inte göra en fluga förnär. Ännu mindre en fiskmå. Enligt min åsikt ska alla kyssa och krama varandra.

Karl den tolfte såg ut att ha tappat sabeln.

- Vad sa? Är karln galen?

- Det är han, bekräftade Johan den tredje.

- Javisst ja. Tokig som en häst i en kohage. Kyssa en fiskmå! Han är förlåten men borde spärras in. Krama varandra! När det är svärdet och kanonen som gäller!

Krigets barn kunde han inte förändra och vad skulle det ha gjort för skillnad när de varit döda så länge. De fick tycka vad de ville. De kunde inte få honom att tycka annorlunda och han inte dem, men man kan alltid mötas i alla fall. Varje tid har sina värderingar. Plötsligt kom den kortväxte hovnarren Bolle hjulande i mittgången från altaret, där han haft något för sig. Bjällrorna på narmössan klingade, han vindade med ögonen så att de såg ut att leva sitt eget liv och han flinade så brett att bara de utstående öronen hindrade munnen att gå runt den kortklippta skallen. Kungarna suckade samfällt. Max hade inte velat fråga vilken regent som anställt honom och den skyldige skulle inte kännas vid honom. Vid hoven var narren den ende som hade rätt att bära sig åt hur han ville,

han kunde reta kungen och säga vad han tyckte för att få folket att skratta och kunde uttala sanningar som ingen annars vågade andas om, men i skämtets form. Han sjöng med gäll röst och det lät som medeltida rap:

- Så många kungar att jorden gungar och med kronan på sne' dom flesta breve', mot var sin drottning dom förlora i brottnig dumma som spån som det enklaste fån, vem är härskare och vem är narr den frågan betyder inte ett barr, för den som fått ärva sin tron kan ha skalle som kokt makaron, han regerar ändå fast borde ha narrmössan på.

Han skrattade kacklande och hjulade runt runt. Hertig Magnus log ljust och oförstående.

- Jag har ju velat regera.

- Nej, men du är en narr i alla fall! fräste Erik den fjortonde. Värre än den lilla tjockisen som tror att han är rolig.

Max tyckte inte att han kom längre med dem, han blundade och de tynade sakta bort och det blev tyst i kyrksalen. Han tyckte om salen trots att han inte var särskilt religiöst intresserad. Den hade vackra, rundbågiga tegelvalv med väggdekor i kalkfärg och på ömse sidor om gången fanns bibelcitat målade, på ena sidan på latin och på den andra på svenska. Max hade beslutat att lära sig latin för att kunna ta del av allting på hans älskade slott.

Åtskilligt hade förändrats i salen på grund av renoveringar efter bränder och förbättringar och nya planeringar men det fanns också en hel del kvar sedan invigningen 1592. Sakta gick han mot altaret längs sittbänkarna som var inhägnade av blåmålat trä. Förr satt kvinnorna för sig och männen för sig och hedersplatserna var de främsta bänkarna; givetvis hade kungen och drottningen sina platser allra längst fram. Eftersom han var ensam i salen ekade hans fotsteg mellan stenväggarna.

Han mindes vad han hört berättas om fångarna som förr satt i slottets fängelse. Varje söndag kedjades de vid varandra och fick hasa från fängelset genom kyrksalen till de sista bänkarna och det ansågs vara en gräslig syn att tvingas betrakta dessa stackare och till sist slapp fångarna den skammen och alla var lättade. Man slog upp en dörr till Gröna salen och dit kunde de kedjade fångarna föras osett. Att de skulle slippa gudstjänsten var uteslutet, enligt lagen måste alla besöka kyrkan om söndagarna och om någon ville smita undan väntade svårt straff.

Vidare hade funnits en läktare där drängar och pigor fått sina platser men där hade de så mycket ofog för sig att man rev den; de kastade ner saker på dem som satt undertill, som våta papperstussar eller nävar med sand, de spottade över kanten eller drack brännvin i smyg. Sannerligen, i denna sköna kyrksal hade hänt mycket ogudaktigt genom århundradena.

Han närmade sig altaret som var täckt av en sorts broderad duk som kallades altarbrun och var en bred bård som hängde ner över sidorna. Predikstolen uppe till vänster gick i samma blå färg men hade förgyllda vapen inom förgyllda ramar. Max var inte mycket för guld men på sin plats var det ganska effektivt.

Han skulle just gå därifrån då hans blick fastnade på altaret. Mellan de två kandelabrarna låg någonting som inte hörde dit. Som inte hade med en kyrka att göra. Max tog två steg ditåt.

En mås lagd på mage och med den gula näbben framåt men halsen var vriden två varv.

2

Den första tanken var att hovnarren Bolle var den skyldige. Max hade sett hur narren haft något för sig vid altaret men redan vid andra tanken fann han det omöjligt. Möjligen kunde han ha hittat måsen på golvet och sedan lagt den på altaret för att kanske få ett skratt på det. Bolles sätt att göra sig rolig var många hundra år gammalt och sinnet för humor ändrar sig ju med tiden.

Ingen mening var det att försöka drömma fram bara honom. Bolle ville ha stor publik och att få ett klokt ord ur honom var som att få en ål med boxhandskar. Men den döda måsen hade funnits och någon illasinnad person hade vridit nacken av honom dubbelt upp. Vem kunde ha ett så underligt sinne på Kalmar slott?

På gården träffade han tillsyningsmannen Tommy Josefsson. Max hade stakat ut sin framtid. Först och främst ville han bli slottschef och kunde han inte få den lyckan ville han bli tillsyningsman. Andra yrkesval fanns inte för honom. För alltid kände han sig länkad vid detta märkliga slott med alla dess ännu inte utforskade hemligheter. Det talade han inte om för någon utom förre slottschefen Odd Zschiedrich som han såg som en förstående vän. När man frågade honom i skolan vad han ville bli ryckte han bara på axlarna och mumlade att alltid blev det något. Kamraterna i klassen planerade att bli professionella fotbollsspelare eller tennisstjärnor eller raceress eller rinkens mästare av det enkla skälet att då tjänade man miljoners miljoner med dollar och kunde köpa sig allt som var till salu för guld. Flickorna förstod han önskade bli programledare i teve

eller kanske fotomodeller eller mannekänger. Syntes man så fanns man.

Tommy var förhållandevis ung och entusiastisk med ambitionen att slottet ständigt skulle vara i perfekt skick och han var alltid på jakt efter sådant som störde ordningen. De visste var de hade varandra och behövde inga onödiga ord.

- Jag hittade en död mås i kyrksalen, sa Max.

- Mhm. Där ska inga döda fåglar finnas. Inga levande heller för den delen. Ligger den kvar?

- Ja. Jag ville inte ta i den med bara händerna.

- Rätt så, Max. Vi går in och tittar på den.

Inne i kyrkan spärrade Tommy upp ögonen och utbrast:

- Hur i hela friden har fågeln hamnat på altaret? Det verkar inte klokt på nån fläck.

- Det är andra måsen jag hittar som har nacken vriden i två varv.

- Och jag har hittat tre! Det är faktiskt spöklikt om man skulle tro på spöken och det gör inte jag.

Max talade inte om att slottet ägde ett äkta spöke men denne vred inte om nackar på fiskmåsar.

- Häromdagen var det visning av slottet för ett antal klasser i högstadiet i en av skolorna i stan, jag har glömt vilken. Nån av fröna kunde ha tagit med ett antal döda måsar och lagt ut på olika håll. Du frågar varför?

- Ja, varför?

Tommy ryckte lätt på axlarna.

- Vad vet man nu för tiden? För spänningens skull. För kicken som dom säger. Jag fattar det inte och dom begriper det inte själva men många tonåringar gör saker som inte går att förstå för att känna adrenalinet spruta. Att först fånga måsarna och sedan döda dom och sedan ha med dom i en kasse till ett slott och pytsa ut fåglarna på olika ställen kan göra att dom känner sig som kungar.

Han teg en stund och fortsatte sedan med lägre stämma:

- Jag har en systerson som är i femtonårsåldern och jag vet ungefär vad grabbar i den åldern gör och tycker och säger och menar. Vet du att det finns en amerikansk skräckfilm som heter "Den smala halsen"?

- Jag har ingen teve.

- En sån där rulle som aldrig kommer upp på biograferna utan säljs i videobutikerna. Den var tydligen väldigt poppis för ett år sen och min systerson sa att det var den bästa skräckis han sett. Vi tittade på den tillsammans. Jag ville se vad han gillade att glo på.

Max sa ingenting för detta var inte hans område.

- En gubbe hade hittat på en formel som gav honom övernaturliga krafter. Han kunde förvandla personer som han inte gillade till fåglar. Inte måsar utan stadsduvor eller hönsfåglar som inte kan flyga. Sen samlade han ihop alla i en källare och tog livet av en i taget genom att vrida nacken av dom. Och det fina var tydligen att han kunde prata med dom och dom med honom och dom tiggde om nåd men han gav ingen. Fast i slutet högg en höna tror jag att det var honom i armen med näbben så att han fick blodförgiftning och dog. Vad tror du om det, Max?

- Eftersom du inte tror på spöken menar du att det kan vara en tonåring som har sett filmen och dödar fåglar som en sorts symboler för figurer som kanske gjort eller gör honom illa? Mobbare alltså. Det blir hans hämnd och får honom att må bättre.

- I den stilen, ja. Låter det vettigt?

- Inte ett dugg.

- Du har alldeles rätt. Men i alla fall. Har du en bättre förklaring?

- Inte just nu. Har du lagt märke till en konstig sak till när det gäller måsarna? Halsarna är vridna åt vänster.

- Vänster? Vad skulle det betyda?

Max visade med händerna vad han kommit fram till.

- Han vem det nu är håller måsen i ett stadigt grepp. Levande måsar är inga små fåglar och man måste vara stark för att döda dem. Kanske han pressar den mot knäna.

Trycker till med ena handen och fattar tag om halsen med den andra och så vrider han den runt åt vänster tills måsen dör. Då måste han hålla fast den med högra handen. Alltså är fågelmördaren vänsterhänt.

Tommy upprepade rörelserna själv och såg på sina egna starka händer som om de tillhört illgärningsmannen.

- Bra, Max. Då vet vi mer. Inte mycket men ändå lite mer än nyss. Håll ögonen öppna. Men det kanske inte behövs. Tokskallen har troligen gjort det han skulle göra för att känna sig märkvärdig.

Men det trodde ingen av dem.

I Kalmar Video- och DVD-Centrum stod en ung man bakom disken och verkade besjälad av uppgiften att hyra ut rullar till tonåringar och blivande unga i den klassen och som var de största konsumenterna. Han tog emot Max som en ny vän som han ville knyta långvarig kontakt med och han talade snabbt med många betoningar den kalmaritiska som Max fann vacker men den var uppblandad med engelskamerikanska och stockholmska uttryck som avsåg att ge ett världsvant intryck.

- Ditt fejs har jag inte sett här förr. Welcome grabben, det är här du ska bli stammis. Vincent är jag och kalla mig Winnie. Skriv in dig i klubben så får du rabatter och meddelanden om alla news. Fina papper.

- Winnie the Pooh. Är inte det Nalle Puh?

Vincent skrattade som åt ett alldeles nytt och gott skämt men måste ha hört det tusen gånger.

- En beläst kund! Visst, Nalle och jag. Det bjuder jag på och honey is a sweet thing.

- Har du annat än dom andra affärerna har i Kalmar?
- Sure thing buddy boy! Min shop har gått med i en liten kedja. Stockholm, Göteborg, Helsingborg, Örebro och Sundsvall. Vi gör egna inköp på special things for special people. Name it and we've got it.

En äldre man som var påtagligt besvärad av Max närvaro ställde sig mellan honom och föreståndaren och smusslade med ett par filmer. Winnie förstod och la dem snabbt i en neutral kasse och mannen undertecknade ett papper och dröp av med en sorts skuld hängande över sig som en för tung ryggsäck.

- Så vad vill du se, man?
- Har du många skräckfilmer?

Winnie skrattade som åt en dum fråga men inte på ett otrevligt vis utan mera kamratligt och uppmuntrande.

- Fråga om bagaren har bröd. Skräckisar är inköpsringens specialitet. Det och lite annat. Nån särskild genre som du fancy?

- Har alla visats på bio?
- Definitivt never i Kalmar i alla fall. Tar vi upp en rulle som man ser på bibban är den i så fall en oklippt version. Nix pix, killarna in the States spelar in mycket exciting things som bara hyrs ut eller säljs i särskilda shops. Som i min.

Han sänkte rösten som för att markera att han kom med ett förtroende som bara var avsett för denne nye kund.

- Om du tänder på snuff movies kan jag skaka fram såna ur rockärmen, då måste jag ha lite tid på mig. Äkta snuffisar är sällsynta och kostar skjortan och får inte visas för morsan.

- Vad är en snuffis? Jag är ingen van beställare.

Max mindes ett uttryck som han läst i en bok och tillade:

- Clue me in.

Winnie skrattade förtjust. Orden tycktes verka som ett Sesam öppna dig och Max blev som innesluten i inköpsringens internationella och varma gemenskap. Ofta kan en enda mening avgöra om man är inne eller ute och nu var Max inne i videotittarnas hänfödda krets.

- I like you, man? Vad heter du?

- Jag kallas för Maxie, svarade Max enligt Winnies sätt att bruka språket.

- Maxie? Nice name. Jo, i en snuff movie får man se hur en människa mördas på riktigt.

- Så äckligt! utbrast Max. Vem vill se sånt?

Winne ryckte lätt på axlarna och gjorde en gest som kunde betyda vad som helst.

- Medger att det inte är min style heller men business är inte som dom har varit. Många unga guys har apparatur numera som proffsen och kan kopiera filmerna lätt som en plätt och sen kränger dom till sina buddies. Sliter oxfilén ur munnen på en förhållandevis hederlig businessman. Så ska man hänga med måste man skjuta med grova kanoner. So at last, vad är upp till dig, Maxie?

- Har du en film... rulle som heter "Den smala halsen"?

Winnie smackade beklagande med läpparna.

- Har haft, Maxie, har haft. En helskön skräckis med effekter som kunde skrämman fram vårtor hos en padda. Men den är för gammal. Too old for business. I vår bransch är två månader stenåldern och Halsen är minst sex. Nytt nytt nytt är det vi säljer på. "Halsen" var stor och rullarna gick ut och in med raketfart men så var everything over och folk ville ha nytt stuff. Har inte ens ett arkivex. Men det har kommit tuffare things sen "Halsen". Du kan få hyra a brand new film som heter "Inside a body". Handlar om en galen vetenskapsman som kan förvandla sig till bakterie och äter upp folk inifrån. Låter crazy men effekterna är unbelievable.

- Nej, jag vill gärna börja med "Halsen". Vet du nån som har den rullen? Så kan jag komma och hyra av dig senare.

Winnie suckade en smula sorgmodigt och blev i det ögonblicket verkligen lik Nalle Puh.

- Så säger alla men det är jag som torskar. Nåja, jag vet att Tobbe Radell kopierade upp rullen fast han förnekade det och sålde till sina buddies.

- Var bor han?

- Du grabben, jag är ingen butler. Leg work får du göra själv. Fast mina nya rullar kommer han inte över, tell him that. Han är portad överallt. Nya rullarna är omöjliga att kopiera. Ett nytt datoriserat lås i filmen.

Mer gick inte att mjölka ur Winnie och Max avslutade allvarligt med:

- Klart att jag hyr hos dig sen. Knappt att jag kan vänta på att få se en människa som bakterie äta upp folk inifrån. Undrar vad som smakar bäst, njurarna eller levern?

I telefonkatalogen såg han att det bara fanns en Radell i Kalmar och som bodde på Väster. I katalogen stod det Erhardt Radell, ryttmästare, och numera var det ju ovanligt att man uppgav yrket men Radell hade väl sina skäl. Följande tidiga eftermiddag efter skolan travade han bortåt villaområdet. Det var sen brittsommar och varmt, bladen hängde ännu kvar på kvistarna även om de flesta brann i rött och gult och de blev som lysande då solstrålar trängde genom dem. Ännu kändes inte de kalla vindar från Kalmarsund som kunde gå genom märg och ben men sådana fick man ta med jämnmod för privilegiet att bo i Sveriges vackraste stad, i alla fall som Max uppfattade den. Hade man en bra jacka och torrt på fötterna märktes knappt vindilarna.

I brittsommaren ville det Kalmar som var ledigt röra på sig, strosa omkring, handla, dricka kaffe på uteservering,

umgås, och värmen kom folk att le och tala milt. Värmen blir förlåtande medan kölden gör människan strängare.

Kalmar är inte stort till ytan, även om den som Max menade innehöll allt, och han var snart inne i villaområdet av äldre snitt där enligt vad man sade att de välbärgade om än inte de rikaste bodde. Husen hade stora tomter och de flesta omgärdades av höga häckar men man kunde se in genom grindarna att vart och ett var annorlunda.

Han gick in genom en grind av svart smide med ornament och med bokstaven R inflätad i mönstret. Till huset gick en sandgång som var krattad som det verkade med finaste delen av en kam. Gräsmattorna var tuktade och inget strå vågade sticka upp av rädsla att någon beväpnad med nagelsax eller pincett skulle rycka upp det. Träden stod i militärisk ordning och buskarna under utgjorde ett välklippt fotfolk.

Villan i tre plan gick i brunt och tegeltaket saknade trasiga stenar och hängrännor och stuprör var målade i glänsande svart. Till vänster om huset stod en trädgårdsmöbel i vitt smide och där satt en man och en kvinna och drack kaffe. Eftersom det var Tobbe som Max ville träffa gick han upp för stentrappan och ringde på en klocka som lät ding-dong inne i huset. Mannen vid kaffebordet ropade förtretat:

- Vi är här. Har du inte ögon att se med? Är du blind? Har du ställt ledarhunden utanför?

Rösten var gällt spetsig och varje bokstav lät slungad ur bröstet. Max traskade ner igen och gick fram till det dukade kaffebordet.

- Jag skulle vilja tala med Tobbe.

Kvinnan betraktade honom vänligt men undergivet och kastade en skygg blick på sin man och Max förstod att i detta hus var det ryttmästaren som förde ordet. Denne var ganska kortväxt men senig och han spände ut bröstet så